

Sygn. akt III U 40/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2018r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Danuta Poniatowska
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Beata Dzienis

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 września 2018r. w Suwałkach

sprawy **E. K.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie wysokości kapitału początkowego

w związku z odwołaniem E. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 11 grudnia 2017 r. znak(...)

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję i do ustalenia wartości kapitału początkowego E. K. uwzględnia okres składkowy od 15 kwietnia 1988r. do 6 czerwca 1991r. z tytułu współpracy przy wykonywaniu umowy agencyjnej zawartej przez żonę J. K. ze Spółdzielnią (...) w A.;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz E. K. 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt III U 40/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 13.12.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz.1383 ze zm.), przyznał E. K. prawo do emerytury, zgodnie z art. 24 ustawy od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, czyli od 1.11.2017 r. Decyzję tę poprzedziła decyzja z 11.12.2017 r. o ustaleniu E. K. kapitału początkowego.

W odwołaniu od decyzji z 11.12.2017 r. o ustaleniu kapitału początkowego, E. K. domagał się jej zmiany i uwzględnienia jako składkowego okresu od 15.04.1988 r. do 6.06.1991 r., gdy pracował w Spółdzielni (...) w A..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji. Wskazał, iż nie uwzględnił okresu zatrudnienia od 15.04.1988 r. do 6.06.1991 r. ponieważ wnioskodawca nie przedłożył świadectwa pracy.

Sąd ustalił, co następuje:

E. K. urodził się (...). W dniu 28.11.2017 r., kiedy wystąpił z wnioskiem o emeryturę, miał ukończone 65 lat.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1.01.1973 r. do 31.12.1982 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 66,61%. Uwzględniono okresy składkowe łącznie 20 lat 1 miesiąc i 10 dni oraz nieskładkowe z tytułu sprawowania opieki nad dziećmi: 2 lata i 8 miesięcy. Organ rentowy nie uwzględnił okresu od 1.03.1972 r. do 30.03.1972 r. z uwagi na niekompletność zaświadczenia (...) Węglowego B. w B. (wnioskodawca w odwołaniu okresu tego nie podnosił) oraz od 15.04.1988 r. do 6.06.1991 r. z uwagi na brak świadectwa pracy potwierdzającego zatrudnienie w Spółdzielni (...) w A..

W okresie od 15.04.1988 r. do 6.06.1991 r. żona odwołującego J. K. była agentem Spółdzielni (...) w A.. W ramach agencji prowadziła sprzedaż artykułów metalowych, budowlanych i elektrycznych. Umowa J. K. ze Spółdzielnią została zawarta w dniu 15.04.1988 r. na czas nieokreślony. W § 4 pkt. 1 tej umowy agent zobowiązał się prowadzić punkt sprzedaży detalicznej osobiście lub z pomocą członków rodziny i innych osób pozostających z nim we wspólnym gospodarstwie domowym. Ponadto ustalono, że agent może zatrudnić w punkcie sprzedaży detalicznej inne osoby – pracowników i w związku z tym jest zobowiązany do bezzwłocznego zawiadomienia zleceniodawcy o fakcie ich zatrudnienia (pkt. 2). Zgodnie z § 9 ust. 1 umowy z tytułu pracy wykonywanej na jej podstawie agent oraz zgłoszeni pracownicy z tytułu zatrudnienia byli objęci ustawą o ubezpieczeniu społecznym agentów. Natomiast w myśl ustępu 2 składki ZUS z tytułu zatrudnienia agenta i pracowników opłacał zleceniodawca.

Przedstawione kalkulacje finansowe do umowy agencyjnej z 15.04.1988 r. wskazują na koszty związane z wynagrodzeniem J. K. i E. K.. W roku 1988: J. K. - 40.000 zł., E. K. – 20.000 zł., w roku 1989 odpowiednio: 50.000 zł. i 40.000 zł., w roku 1990: w lutym – 150.000 zł., w maju oboje 262.500 zł. Istotne jest, że kalkulacje te wymieniają jako agentów oboje małżonków: J. i E. K. (dokumenty koperty k. 28 i 34). Świadczy to o tym, że E. K. – mąż agenta, z którym zawarto umowę, był traktowany przez zleceniodawcę jako osoba współpracująca. Ponadto w tym okresie odwołujący, jak również J. K. pobierali zasiłki rodzinne, co było odnotowywane na listach płac (koperta k. 28). Na okoliczność prowadzenia agencji odwołująca przedłożyła kalkulacje finansowe z 15.04.1988 r., 27.01.1989 r. i 15.07.1990 r. Kalkulacje te uwzględniały też koszty ponoszone przez zleceniodawcę na składki na ZUS. Umowa agencyjna była również dwukrotnie aneksowana. Pierwszy aneks z 3.02.1989 r. ustalał za 1989 r. obrót roczny na kwotę 60 mln. zł oraz wysokość odpłatności agenta na rzecz Spółdzielni w wysokości 3,5% od faktycznego obrotu miesięcznego, nie mniej niż 2.100.000 zł w skali roku, natomiast aneksem z 1.10.1989 r. w związku ze zwiększeniem obrotów rocznych w placówce prowadzonej przez odwołującą oraz wzrostem kosztów własnych agenta, ustalono odpłatność na poziomie 2,5%, nie mniej niż 350.000 zł miesięcznie.

Z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz odwołującego wynika, iż J. K. w spornym okresie prowadziła agencję w zakresie branży budowlano – metalowej. Był to sklep, w którym sprzedawała materiały budowlane – glazury, terakoty i inne, ale również drobne materiały eklektyczne i metalowe. W prowadzeniu tej działalności pomagał jej mąż E. K., który oprócz sprzedaży zajmował się również dostawą towarów z różnych stron Polski, gdzie jeździł po zaopatrzenie. Pomoc ta była niezbędna, z uwagi na poważne trudności z zaopatrzeniem w tamtym okresie.

Świadek M. L. do 1989 r. była główną księgową w Spółdzielni (...) i potwierdziła, iż odwołująca prowadziła razem z mężem agencję. Spółdzielnia miała płynność finansową, a sklepy prowadzone w ramach agencji przynosiły dochody. Świadek wskazała, iż nie zdarzyło się, aby doszło do zwrotu składek z powodu nieuzyskania przez któregoś z agentów połowy minimalnego wynagrodzenia w skali roku. Potwierdziła, że składki na ubezpieczenie społeczne były odprowadzane zgodnie z deklaracjami składanymi przez agentów. Składki były opłacane przez Spółdzielnię na deklaracjach bezimiennych.

Fakt prowadzenia przez odwołującą sklepu w ramach agencji potwierdził świadek T. M., który od 1989 r. był początkowo odpowiedzialny za rozdzielanie pracy nakładczej, a następnie pełnił funkcję zastępcy prezesa Spółdzielni. Jednymi z agentów Spółdzielni (...) w A. od stycznia 1987 r. byli świadkowie A. B. i S. B.. Obojgu okresy te zostały uwzględnione do okresów składkowych, lecz nie ustalono podstawowy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (akta emerytalne świadków).

Na podstawie tych dowodów, a także akt tut. Sądu III U 760/15, a zwłaszcza prawomocnego wyroku z 23.02.2017 r., zaliczającego J. K. okres od 15.04.1988 r. do 6.06.1991 r. do okresów składkowych, Sąd uwzględnił również E. K. okres współpracy z żoną – agentem w Spółdzielni (...) w A., do okresów składkowych.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów w celu wyliczenia wartości kapitału początkowego E. K., uznając, że przedłuży to postępowanie i narazi Sąd na zbędne koszty. Po uprawomocnieniu się wyroku, organ rentowy zobowiązany będzie do wydania decyzji o ustaleniu kapitału początkowego z uwzględnieniem spornego okresu i ustali wartość tego kapitału w oparciu o obowiązujące przepisy, wykorzystując posiadane programy informatyczne.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 13 ppkt a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz U. z 2017 r. poz.1383 ze zm.) za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15.11.1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne tj. okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

Odwołujący domagał się uwzględnienia, jako składkowego, okresu od 15.04.1988 r. do 6.06.1991 r. w związku z zawartą przez jego żonę J. K., z którą współpracował, umową agencji ze Spółdzielnią (...) w A.. W tym okresie obowiązały przepisy ustawy z dnia 19.12.1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (t.j. Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 146 ze zm.). Zgodnie z art. 1 ust. 1 powołanej ustawy obowiązkowe ubezpieczenie społeczne określone ustawą obejmuje osoby wykonujące stale i odpłatnie pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej. Ponadto zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 osobom objętym ubezpieczeniem przysługiwał zasiłek rodzinny i zasiłek pielęgnacyjny. Natomiast w myśl art. 13 ust. 1 i 2 ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku rodzinnego z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego, w którym został objęty ubezpieczeniem. Zasiłek rodzinny wypłaca się za miesiące kalendarzowe, w których ubezpieczony osiągnął dochód z wykonywania umowy w kwocie co najmniej najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy jeżeli po upływie roku kalendarzowego okaże się, że w ciągu tego roku przeciętny miesięczny dochód z wykonywania umowy nie osiągnął połowy najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej, składki opłacone za ten rok podlegają zwrotowi, a tego roku nie wlicza się do okresu ubezpieczenia wymaganego do uzyskania świadczeń na podstawie ustawy. Kwotę składek podlegającą zwrotowi pomniejsza się o kwotę pobranych w ciągu tego roku zasiłków przewidzianych w art. 6 ust. 1 pkt 2 i 3.

Wskazana ustawa regulowała również ubezpieczenie osób współpracujących z osobą, która zawarła umowę. Art. 29 stanowił, że ubezpieczenie obejmuje również członków najbliższej rodziny osoby, która zawarła umowę, jeżeli współpracują przy wykonywaniu umowy stale i w wymiarze co najmniej połowy czasu pracy obowiązującego pracowników jednostki gospodarki uspołecznionej będącej stroną tej umowy i gdy na ich współpracę jednostka ta wyraziła zgodę. Do członków najbliższej rodziny przepis ten zaliczał również małżonka., a współpracę uznawał za stałą, jeżeli trwała nieprzerwanie co najmniej 30 dni.

Fakt współpracy E. K. przy prowadzeniu przez J. K. punktu sprzedaży w ramach umowy agencyjnej został wykazany w stopniu wystarczającym do uwzględnienia tego okresu do okresu składkowego. Odwołujący przedstawił umowę o prowadzenie na warunkach zlecenia punktu sprzedaży detalicznej, kalkulacje finansowe, w tym także aneksy do umowy, w których wymieniony był E. K.. Nie budzi więc wątpliwości, że Spółdzielnia wyraziła zgodę na współpracę. Nie budzi też wątpliwości Sądu wymiar tej współpracy. Oprócz zeznań świadków i odwołującego, przesądza o tym choćby charakter działalności: sprzedaż szeroko pojętych materiałów budowlanych oraz ówczesne warunki prowadzenia działalności handlowej związane z tzw. załatwianiem towaru u producentów ze względu na jego niską podaż i przewyższający ją popyt. Fakt okresowej wypłaty zasiłków rodzinnych potwierdzał uzyskanie w tych okresach co najmniej najniższego wynagrodzenia w gospodarce społecznej. Jednocześnie brak wypłaty zasiłków w pozostałych okresach nie stanowił o braku podstaw do objęcia ubezpieczeniem społecznym, gdyż jak wskazano wyżej, inne przesłanki decydowały o tym. Istotne są w tym zakresie zeznania świadka M. L., która była główną księgową w Spółdzielni. Potwierdziła ona, iż nie zdarzyło się, aby doszło do zwrotu składek na ubezpieczenie społeczne z uwagi na to, że przeciętny miesięczny dochód któregoś z agentów wykonywanej umowy nie osiągnął połowy najniższego wynagrodzenia w gospodarce społecznej. Nadmienić należy, że kalkulacje finansowe za 1988 r. i 1989 r. były potwierdzone również przez świadka M. L., jako główną księgową.

Dopuszczone na wniosek organu rentowego dowody z zeznań świadków S. B. i A. B. oraz ich akt emerytalnych potwierdziły, iż okresy pracy tych świadków w Spółdzielni (...) na podstawie umowy agencyjnej zostały uwzględnione do okresów składkowych. Dokumenty przedłożone przez świadków, na okoliczność pracy w ramach umowy agencyjnej były praktycznie takie same, jak w przypadku odwołującej, z tym wyjątkiem, że świadkowie posiadali dodatkowo wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej, bez wskazania jednak wysokości osiąganego wynagrodzenia.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak punkcie 1.

O kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).